

Sygn. akt V KO 90/22

POSTANOWIENIE

Dnia 24 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Bojańczyk

w sprawie **P. Ś.**,
podejrzanego o czyn z art. 258 § 1 k.k. i in.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej
na posiedzeniu bez udziału stron w dniu 24 listopada 2022 r.
wniosku obrońcy podejrzanego o wyłączenie SSN Ryszarda Witkowskiego
od udziału w sprawie o sygn. akt V KO 90/22
o wznowienie postępowania zakończonego
prawomocnym postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Łodzi
z dnia 30 października 2019 r., sygn. II AKz 679/19,
utrzymującym w mocy zarządzenie Prezesa Sądu Okręgowego w Sieradzu
z dnia 19 sierpnia 2019 r., sygn. II Kp 199/19,
w przedmiocie odmowy przyjęcia zażalenia podejrzanego na zarządzenie Prezesa
Sądu Okręgowego w Sieradzu – Przewodniczącego II Wydziału Karnego z dnia 30
lipca 2019 r., sygn. II Kp 199/19 stwierdzające, że interesy procesowe
reprezentowanych przez tego samego obrońcę podejrzanych nie pozostają w
sprzeczności
na podstawie art. 42 § 4 zdanie pierwsze k.p.k. w zw. z art. 41 § 1 k.p.k. *a contrario*

p o s t a n o w i ł:

**nie uwzględnić wniosku obrońcy podejrzanego P.Ś. o wyłączenie
sędziego SN Ryszarda Witkowskiego od udziału w sprawie o
sygn. akt V KO 90/22.**

UZASADNIENIE

W dniu 14 października 2022 r. obrońca podejrzanego P. Ś. złożył wniosek o wyłączenie sędziego SN Ryszarda Witkowskiego od udziału w sprawie o sygn. akt V KO 90/22 na podstawie art. 29 § 6 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym w zw. z art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 9 § 2 k.p.k. w zw. z art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, „a zwłaszcza w kontekście wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 22 lipca 2021 r. w sprawie Reczkowicz przeciwko Polsce, skarga nr 43447/19”, ze względu na uzasadnione wątpliwości co do posiadania legitymacji formalnej do orzekania na stanowisku sędziego w Sądzie Najwyższym, wobec nieprawidłowego trybu powołania na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, która to okoliczność stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą w postaci nienależytej obsady sądu, określoną w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. i implikuje naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

W uzasadnieniu wniosku jego Autor powołując się na uchwałę (7) Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, uchwałę składu połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, potwierdzoną w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21 oraz wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 2 marca 2021 r., C-824/18, A.B. i in. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa, a także wyrok Europejskiego Trybunału Prawa Człowieka z dnia 22 lipca 2021 r. (skarga nr 43447, Reczkowicz przeciwko Polsce), wskazał, że sędzia SN Ryszard Witkowski nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony, albowiem został on powołany na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego w wadliwej procedurze postępowania nominacyjnego prowadzonego przed Krajową Radą Sądownictwa ukształtowaną stosownie do przepisów ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3). Zwrócił też uwagę na postawę sędziego SN Ryszard Witkowski, który pomimo wydania ww. uchwały składu połączonych Izb

Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 zobowiązującej sędziego do powstrzymania się od orzekania, nie zastosował się do niej i w dalszym ciągu orzekał w Izbie Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, ponadto podczas jednej z rozpraw „zaatakował słownie jednego z sędziów Sądu Najwyższego, a mianowicie sędziego J.I.”, a także podważał ww. uchwałę składu połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego, co budzi - zdaniem wnioskodawcy - uzasadnione wątpliwości co do niezawisłości oraz bezstronności sędziego. Podniósł też, że kwestia związana z niezawisłością i bezstronnością sędziego odnosi się również do faktu, iż w przeszłości sędzia był prokuratorem w pionie wojskowym ściśle współpracującym z Ministrem Sprawiedliwości – Prokuratorem Generalnym Z.Z., mającego wskazywać na powiązania sędziego z osobą piastującą jednocześnie funkcję Prokuratora Generalnego.

W dniu 18 października 2022 r. wniosek ten – potraktowany jako wniosek o zbadanie spełnienia przez sędziego SN Ryszarda Witkowskiego wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących powołaniu i postępowania po powołaniu – został zarejestrowany w repertorium V KB pod numerem 11/22, a następnie zarządzeniem Prezesa kierującego pracą Izby Karnej Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2022 r. został odrzucony bowiem nie wskazywał, jak w okolicznościach sprawy ewentualne naruszenie standardu niezawisłości lub bezstronności mogłoby wpływać na jej wynik. Z uwagi zaś na powołanie we wniosku także jako jego podstawy, art. 41 k.p.k., został zarejestrowany w kontrolce rozstrzygnięć incydentalnych (KRI) pod numerem 86 i jako takiemu nadano mu dalszy bieg (k. 15-17 akt sprawy V KB 11/22).

W piśmie procesowym z dnia 26 października 2022 r., obrońca podejrzanego P.Ś. sprecyzował, że wniosek z dnia 11 października 2022 r. jest wnioskiem o wyłączenie sędziego SN Ryszarda Witkowskiego na podstawie przepisu art. 41 § 1 k.p.k., a nie wnioskiem o przeprowadzenie tzw. testu niezależności w rozumieniu przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym (k. 21 akt sprawy V KB 11/22).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek o wyłączenie SSN Ryszarda Witkowskiego od udziału w postępowaniu wznowieniowym złożony przez adw. M. H. okazał się niezasadny.

W pierwszej kolejności należy odnotować, że w systemie prawa karnego procesowego funkcjonują obecnie aż trzy odrębne ścieżki (tryby) umożliwiające wyłączenie sędziego od udziału w sprawie w związku z okolicznościami podlegającymi każdorazowej, zniuansowanej na tle danego układu procesowego ocenie. Są to (wyjawszy wyłączenie sędziego na podstawie przesłanek powodujących powstanie stanu określanego w jurysprudencji mianem *iudex inhabilis* enumeratywnie wskazanych w przepisie art. 40 § 1 k.p.k.; mają one na tyle „sztywny” charakter i są na tyle wąsko ujęte przez ustawodawcę, że ich praktyczne stosowanie — z reguły — nie nastrocza poważniejszych trudności): (a) art. 41 § 1 k.p.k. (instytucja *iudex suspectus*), (b) art. 26 § 2 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, Dz.U. z 2021, poz. 1904, j. t. (dalej cyt. jako – ustawa o SN) i (c) art. 29 § 5-24 ustawy o SN.

Z porównania tych urządzeń prawa sądowego wynika, że o ile generalnie wszystkie są nakierunkowane na zapewnienie bezstronności sędziów (sądów) orzekających w sprawie, to każdy z nich dotyczy jednak odmiennie określonych przez ustawodawcę wycinków szeroko pojmowanej bezstronności sędziego i w innym zakresie (w związku z innymi okolicznościami) ma gwarantować stronom postępowania prawo do bezstronnego procesu.

Konsekwencją równoległego funkcjonowania w systemie prawa odrębnie ukształtowanych wniosków o wyłączenie jest konieczność rozłącznego traktowania tych instrumentów procesowych oraz podstaw ich stosowania, tj. okoliczności będące podstawą złożenia jednego z wniosków nie mogą być jednocześnie — jeśli chodzi o dokładnie tę samą podstawę faktyczną i prawną — impulsem do skutecznego złożenia wniosków o wyłączenie sędziego nawiązujących do innych podstaw ustawowych. Ma to szczególne znaczenie na gruncie niniejszej sprawy, gdzie obrońca wskazał jako podstawę złożenia wniosku datowanego na dzień 11 października 2022 r. przesłanki nawiązujące do treści art. 29 § 5 ustawy o SN i art. 41 § 1 k.p.k. Reakcją procesową na wniosek o przeprowadzenie testu bezstronności i niezawisłości w trybie i na zasadach przewidzianych przez art. 29 § 5-24 ustawy o SN było jego odrzucenie, z jednoczesnym zasygnalizowaniem w treści rozbudowanego uzasadnienia zarządzenia o odrzuceniu wniosku, że należy wniosek ten zakwalifikować i

przekazać do rozpoznania jako wniosek o wyłączenie sędziego złożony w oparciu o przepis art. 41 § 1 k.p.k. (s. 3 uzasadnienia).

W kontekście powyższych uwag odnoszących się do rozłączności poszczególnych wniosków o wyłączenie przewidzianych obecnie przez ustawodawcę należy powiedzieć, że dokładnie ten sam katalog okoliczności nie może być już to podstawą domagania się wyłączenia sędziego na podstawie przepisu art. 29 ustawy o SN, już to wyłączenia sędziego od udziału na podstawie przepisu art. 41 § 1 k.p.k. Jednoczesne oparcie wniosku o wyłączenie sędziego od udziału w sprawie na tych samych okolicznościach faktycznych, traktowanych jako podstawa wyłączenia w oparciu o oba tryby wyłączenia sędziego — tak jak to czyni obrońca P.Ś. — stanowi zatem błąd natury metodologicznej, wynikający z nieprawidłowego zdekodowania przez autora wniosku różnic zachodzących pomiędzy poszczególnymi podstawami (przesłankami) wyłączenia sędziego i nieuwzględnienia implikacji wynikających z tych odmienności w sferze procesowej. W niniejszym układzie procesowym sprawa okoliczności, o których mowa w przepisie art. 29 § 5 ustawy o SN, tj. okoliczności związanych z powołaniem sędziego i jego postępowaniem po powołaniu jako rzutujących na jego bezstronność i niezawisłość została — *rebus sic stantibus* — zamknięta wydaniem zarządzenia Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2022 r., w którym stwierdzono wyraźnie, że okoliczności takie nie zostały przez autora wniosku wyartykułowane, a mówiąc precyzyjniej — zostały podane przez niego bez wskazania na wpływ tych okoliczności na wynik postępowania wznowieniowego (cyt.: wniosek [o wyłączenie sędziego złożony przez obrońcę na podstawie art. 29 § 5-24 ustawy o SN - przyp. SN] nie [wskazuje - przyp. SN] jak w okolicznościach tej konkretnej sprawy zaszłości związane z powołaniem na urząd sędziego i postępowaniem po powołaniu Sędziego Ryszarda Witkowskiego miałyby wpływać na wynik postępowania wznowieniowego w sprawie V KO 90/22. Wobec czego wniosek ten podlegał odrzuceniu”).

Obecnie zatem konieczne jest zweryfikowanie, czy oprócz formalnego powołania się na podstawę wyłączenia wskazaną w art. 41 § 1 k.p.k. autor wniosku o wyłączenie sędziego rzeczywiście wskazuje i nawiązuje do jakichkolwiek okoliczności tego rodzaju (innych niż te, o których mowa w art. 29 § 5 ustawy o SN),

że mogłyby one wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie. Analiza wniosku o wyłączenie sędziego z tej perspektywy dowodzi, że jako jedyną okoliczność tego typu można potraktować wskazanie we wniosku na to, że cyt.: „w przeszłości [SSN Ryszard Witkowski] był [...] prokuratorem w pionie wojskowym ściśle współpracującym z Ministrem Sprawiedliwości – Prokuratorem Generalnym Z.Z. [...] w 2016 r. otrzymał on awans do Prokuratury Krajowej, następnie pełnił on funkcje naczelnika Wydziału Postępowania Przygotowawczego, Sądowego i Nadzoru w Departamencie Spraw Wojskowych Prokuratury Krajowej. W dniu 13 października 2016 r. powierzono mu funkcję Przewodniczącego Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym. Natomiast w latach 2016-2018 Ryszard Witkowski był członkiem Krajowej Rady Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym. Zatem należy stwierdzić, że w związku z licznymi powiązaniami łączącymi Ryszarda [powinno być Ryszarda Witkowskiego - przyp. SN] z Ministrem Sprawiedliwości istnieje uzasadniona obawa co do jego niezawisłości oraz bezstronności, wynikająca z powiązań z osobą piastującą jednocześnie funkcję Prokuratora Generalnego”. Te zaszłości (niepowiązane przecież wprost z przesłankami o których mowa w art. 29 § 4 ustawy o SN, tj. ani z okolicznościami towarzyszącymi powołaniu sędziego, ani z jego postępowaniem po powołaniu) nie stanowią jednak okoliczności, o których mowa w przepisie art. 41 § 1 k.p.k.

Fakt legalnego pełnienia służby prokuratorskiej przez SSN Ryszarda Witkowskiego, legalnego pełnienia określonych funkcji w strukturze organizacyjnej prokuratury oraz legalnego pełnienia funkcji w samorządzie zawodowym prokuratorów i współpracy z tego tytułu z konstytucyjnym organem władzy Rzeczypospolitej Polskiej nie może być — sam w sobie, bez dodatkowego wskazania np. na łączący sędziego z jedną ze stron czy uczestników postępowania wznowieniowego szczególny stosunek osobisty (o zabarwieniu pozytywnym bądź negatywnym) — poczytany za okoliczność rzutującą na bezstronność tego sędziego w sprawie w rozumieniu art. 41 § 1 k.p.k.

Należy przypomnieć w tym miejscu, że — *de lege lata* — ustawa przewiduje możliwość powołania na urząd sędziego Sądu Najwyższego kandydatów legitymujących się nie tylko stażem i służbą w sądownictwie, ale m. in. kandydatów spośród prokuratorów (art. 30 § 1 pkt 8 ustawy o SN). Takie rozwiązanie

funkcjonuje w sposób stabilny w polskim systemie prawa sądowego od zarania odrodzonej polskiej państwowości po 1918 r. (art. 85 lit. d Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 6 lutego 1928 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U. R.P. Nr 12, poz. 93) i nigdy nie było kwestionowane przez ustawodawcę, choć — co należy przyznać — praktyka ustrojowa wymiaru sprawiedliwości pokazuje, że przypadki powołania na urząd sędziego Sądu Najwyższego prokuratorów w stanie czynnym (po faktycznym rozwiązaniu Sądu Najwyższego w dotychczasowym składzie personalnym z dniem 30 czerwca 1990 r.) należały, statystycznie rzecz biorąc, do niezmiernie rzadkości. Zgodne z ustawą powołanie na urząd sędziego Sądu Najwyższego kandydata legitymującego się przewidzianym przez ustawę ustrojową stażem zawodowym w prokuraturze (służbą prokuratorską) nie może jednak zostać uznane za okoliczność, o której mowa w art. 41 § 1 k.p.k.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.

[as
at]